היחה קצרה – ננקטו כל אמצעי הזהירות להגנת האניה מפני חבלה

לאניה כשהוא עמוס מתנות ומזכרות. אלא שבאחד מכיסי מכנסיו הסתתרה לה בחשאי תמונתה של סיציליאנית בעלת תעודת צניעות המוטלת בספק, שהתאהבה בו ובקרחתו במבט ראשון.

את ההצלחה הגדולה ביותר קצר בפלרמו טוני שממה הגדול, עולה מטריפולי. טוני, הידוע בסלנג העברי המיוחד שלו ובחידושים בלשניים בשפה העברית, כמו המצאת המונח התקוה מפה, שפירושו להסתלק מפה, לא ידע עד שהגיע לפלרמו מה חשיבותה של האיטלקית השגורה בפיו.

עוברי אורח בחוצות פלרמו נעצרו לא פעם על מנת להתבונן בשירת המלחים הארוכה, שהשתרכה בעקבותיו של טוני הגדול. טוני לא היסס להסביר לכל שואל, באיטלקית צחה: „מה, לא ראיתם אף פעם ישראליים?" ובקול נמוך יותר היה מוסיף: „סניור, אולי אתה יודע על איזה בית הגון, בשביל המלחים שלי?"

בודד מאד לעומת זאת נראה רופא האניה. הוא שוטט בחוצות פלרמו במדיו המצוחצחים, כשמצלמה תלויה לצידו. כרכרה עמוסת מלחים, שנעצרה לידו, עוררתהו מהרהוריו. הדוקטור ניפנף באצבעו המאיימת באומרו: „קינדצר, תזהרו. פניצילין עולה ביוקר..."

★ ★ ★

עוברים ליד מרוקו

ד חופשה היתה קצרה מאוד; היא נשכחה מהר מאוד. את מקום החוויות שוב תפסה השיגרה החד־גונית, בהסלגה לאורך חופי אפריקה הצפונית. בחמש דקות לשש התחיל הרמקול לפעול; שריקה חדה ולאחריה: „הקשב, הקשב. השכמה השכמה. קומו כל אנשי האניה עכשיו."

הסמלים התורנים, הניצבים על הגשר ושבחלקם נופל הכבוד להעיר את אנשי האניה, עושים את מלאכתם באמנות. לכל אחד מהם יש שיטה משלו לתת גון מיוחד לנוסח השיגרתי של פקודת ההשכמה.

„הששששש־כמה. הששששש־כמה" מנסר הקול דרך הרמקול ואין ממנו מפלט. לאלה שנוסח סדיסטי זה אינו מצליח לנתקם מחלומותיהם, בא מיד תחליף אחר. אחרי הפקודה, מתחיל הרמקול לפלוט מוסיקה מעל גבי תקליטים. המכונאי היושב ליד המיקרופון ומפעיל את הפטיפון אינו מתחשב במאומה. מוסיקת ג'ז צרחנית מנסרת את האויר, מעירה גם את אנשי משמרת הלילה שנרדמו אך לפני שעה קלה ואינם חייבים להשכים קום. רב־החובל עצמו הוא חסיד של ממבו לנעימות הבוקר, כך שהממבו הוא הקצב היום יומי להשכמה.

המוסיקה דועכת כעבור עשר דקות. „מסדר עבודה. מסדר עבודה. צאו כל אנשי האניה למסדר עבודה עכשיו."

האנשים מספיקים בקושי להתנער. הם קופצים ממיטותיהם בתחתונים וגופיות, ממהרים להתלבש. רק רפאלי רפאל יוצא מהכלל. רפאלי, עולה מבולגאריה העובד בסדום, הוא גסטרונום מובהק — חובב אכילה. כל מה שאחרים לא אוכלים בשעת הארוחה, הוא בולע בעצמו. מלבד זאת הוא היחיד שדאג להביא עמו לאניה שמיכה סקוטית ירוקה ומשובצת, הבולטת לעין בצעקנותה, בתוך האולם הצבוע אפור־לבן. הוא בין הבודדים שהביאו עמם פיג'אמה. וכשכולם רועדים בבוקר מקור, הוא יוצא מהמיטה כמו מלך.

עכברי הים יוצאים מחוריהם. השיגה טרם נמחתה מעל פני־הם. הם לא מתרחצים ולא אוכלים, כי חוק הוא ולא יעבור: את הטיפול הראשוני מדי יום מקבלת האניה ולא האנשים.

מבטח חולפת על פני חופי מרוקו. מישהו מעיר: „לסגור את החלונות שלא יזרקו סכינים."

כשעכברי הים יוצאים מהוריהם בחושך, אין הם מדברים הרבה. בשקט הם מכתדרים ברחבת הירכתיים, לפי המחלקות: תותחנים, מכונאים, מבצעים. לכל מחלקה יש כבר שטח המוק־צה לה מראש, לניקוי יום יומי. כולם עובדים בנקיון, אפילו הסמלים. מנקים את המסדרונות, שוטפים את הכתלים בסבון ואחר כך מנגבים במטלית יבשה. זהו הסוג'. העבודה נעשית במהירות. כל אחד יודע את מקומו ואת תפקידו. בעשר דקות לפני שבע, בוקעת ההודעה: „גמר עבודה. החזירו כלים למחסן עכשיו."

★ ★ ★

סוג'ו וצ'יפינג

ד ה יומיים שאנו שטים לאורך חופי מערב אפריקה בדרכנו לדאקאר. אנו שטים במרחק של כ־50 מיל מהחוף. מארבע סיבות: המדידות ההידרוגרפיות אינן מדויקות, החוף מלא שוניות והרבה ספינות עלו כאן על שרטון. סביבה זו עשירה בדגה והדייגים נוהגים להטיל את רשתותיהם עד למרחק שבעה מיל מהחוף. סיבה אחרונה: החוף משעמם. הוא מהווה את הקצה המערבי של מישור מדבר סהרה, השומם והחד־גוני. (מתוך קרש).

נותרו עשר דקות עד לשעה 7.00. בעשר דקות אלה יש להתרחץ ולהתגלח. רק עשר דקות. באניה יש משמעת מים קפדנית. הברזים והמקלחות פתוחים רק בשעות קבועות, לעשר דקות בלבד. במסדרון יש ברז מ־שתיה קרים. הוורמים ישר מהמקרר. אולם מים לרחצה יש רק בזמנים קבועים. גם לקצינים; לקפטן יש אמבטיה בחדרו.

ב־7.00 מתחילה ארוחת הבוקר. איש אינו מתחיל לאכול לפני שמודיעים ברמקול: „בתי־אבון." הטוראים אוכלים לחוד, הסמלים לחוד, בשתי משמרות בחדר האוכל שלהם, והק־צינים לחוד.

כמעט בכל אניה בעית הבעיות היא בעית חדר האוכל. חדר האוכל של המלחים נמצא בחרטום. הם שם. מלבד זאת, זהו החלק המתנדנד ביותר בכל הספינה. המטבח נמצא למעלה; עד שמורידים את האוכל, הוא מתקרר. בימי סערה, יש והמרק נשפך.

המזון לא היה טוב במיוחד. הרכיבו ועדת מזון שתייעץ לאפסנאי בקשר לתפריטים. לא היה לאנשים מושג בעניני מזון. ישבו עם ספר מתכונים אמריקאי והכינו תפריט. אבל האפסנאי היה כבול ללוח מזון מיוחד של הצי. לפעמים היה כל האוכל נשאר על השולחן, מבלי שאיש יטעם ממנו.

הטבחים גם הם לא היו מן המומחים. זאב גרם, למשל, היה טבח במלון וינדזור בחיפה. הוא ממוצא הונגרי ומומחה למטבח הונגרי. כל היום היה בוכה שבלעדיו אין למלון וינדזור קיום, ובטח סגרו אותו. במכתבים הביתה היה משתמש תמיד במעטפת מפוארות, הנושאות את סמל המלון. אבל כשהגיע הענין להכנת אוכל לצוות, נכשל זאב גרם. הוא לא יכול היה לעמוד על רגליו במטבח; העבירו אותו למחלקת התותחנים.

לחם היו אוכלים רק אחרי ביקור בנמל. בשאר הארוחות, הוגשו רק מציות ובצקיות.

ב־8.00 נערך מסדר הבוקר. מסתדרים בירכתיים, לפי המחלקות. במקרה שהים סוער והגלים שוטפים את הירכתיים, עולים לרחבת התותח האחורי. רבי־הסמלים מחלקים את העבודות למחלקות.

מחלקת התותחנים פונה לטפל בתותחיה. מנקים ומשמנים אותם עד היסוד. שאר המחלקות עובדות בנקיון האניה. כל עבודה על גבי האניה מתבטאת בנקיונה. הרוב עובדים בצ'יפינג: כל אחד מקבל איזור על הסיפון, יושב עם סטיש על הרצפה, ומקיש בו לסירוגין. הדסיקות מקפיצות את החלודה מעל הפלדה. מאחר שהחלודה קופצת לפעמים גם לתוך הפה וה־עיניים, יש לגרד היטב במברשת.

בחדרים, בתאים ובאולמות יש תורנים ארעיים, הדואגים לנקיון. על הגשר ובחדר ההגה עובדים בבראסו, מצחצחים את כל חלקי הנחושת המבהיקים. חדר ההגה חייב להיות נוצץ כולו. ההגה עצמו, צינורות הדיבור, המכשירים השונים, כולם יבהיקו.

ב־10 מודיע הרמקול על הפסקת עישון. מותר לעשן גם בשעת העבודה, אך מ־10 עד עשר ורבע, מותר לעשן בלי לעבוד. מותר גם לרדת לשק"ם. הבחורים נדחקים סביב הדוכן; מאחוריו עומד איגו מלמן הממושקף, איש מכ"ם (ראדאר); השק"ם הוא ג'וב נוסף. אפשר לקנות אצלו הכל, חוץ ממשקאות. הקפטן פקד לשמור על המשקאות לאיזור הטרופי.

בתום רבע השעה, חוזרים כולם לעבודה. שוב צ'יפינג, שוב בראסו וכמובן — שוב סוג'ו, במסדרונות שהספיקו להתלכלך מהבוקר.

עשר דקות לפני 11 נערכת ביקורת המעונות ומקומות הנקוי.

★ ★ ★

„העבודה חיא חיינו"

מ בטח מתקרבת לדאקאר. הזמן הוא ערב חנוכה, אך אנשי הצוות רחוקים מרחק גדול משמחות החג הרגילות. במשך עשרת הימים שעברו, הפכו מצוות שלוקס פה ושם למשפחה גדולה אחת, עם צרכים ודאגות משותפות, אשר צלחת מרק או מקלחת חמה עשויים להוות אצלם בעיית עולם. הבעיה ההולכת וקרבה היא בעית החופשות בדאקאר. כדאי לדאוג למתן חופשות אשר יאפשרו לכל היורדים להנות מדאקאר של הלילה ומדאקאר של היום (מתוך קרש).

עבודה שיגרתית. איש סיפון זה, בתלבושת העבודה הרגילה של אנשי מבטח, צובע בצבע שחור את היתדות שאליהם נקשרים חבלי ההתקשרות, לאחר שהוסרה מהם החלודה. עבודת השיגרה היום יומית באניה כוללת גירוד חלודה, נקוי המתכת, צביעתה וחוזר חלילה. גרוד החלודה (צ'יפינג) אינו נפסק, באניה הבנויה ברזל, כל ימות השנה.

בשעה 11 בדיוק, על האחראים על החדרים ומקומות הניקוי להימצא במקומותיהם. החוליה מורכבת מהסגן, אליעזר, פרוץ השיער, אליעזר קשיש לפי גילו מהקפטן. בוגר הפקולטה לביאולוגיה באוניברסיטה בירושלים, ההיסטוריון של חיל הים הישראלי. עמו הולך הרס"ר הבלונדי, ירחמיאל ועמם החובש.

היו למעשה, שני חובשים באניה. האחד, אליהו עובד מחלקת ההפצה של הארץ בתל־אביב, איש הבריגדה, ותיק קרבות. החובש השני הוא רס"ל הרברט.

מלבד זריקות החיסון המרובות שהוזריקו לצוות, לפני הכניסה לאזורים הטרופיים, לא היתה להם כמעט עבודה. היו כמה פצועים במשך הדרך. מיכה קניץ הגבוה, מחיפה, היה הפצייניט הכרוני שלהם; משום מה, קרו לו כל הדברים הנוראים. כשירד פעם מהגשר, החליק ונפל, קיבל זעזוע מוח. יותר מאוחר, בגיבוטי, עמד במשמר כבוד לאדמירל בריטי שעלה על האניה. כשהצדיע, תקע את אצבעו לתוך העין. כשירד להרים את כבש האניה לפני ההפלגה מג'יבוטי, נפל עליו הכבש.

חולית הביקורת עוברת על פני כל האניה ובודקת כל עמדה. בתאים ובאולמות בודקים ביחוד את הלוקרים, אלה הארגזים האישיים של כל מלח, הנמצאים על הרצפה והנעולים על־ידי כל אחד באופן אישי. בדרך כלל נועלים בפנים את כל הזבל. לכן דרשה החוליה לבדוק כל יום לוקר אחר.

התורן היה דואג להעביר את החפצים מהלוקר המסודר — היחיד שבכל האולם — ללוקר התורן, שעמד לבדיקה באותו יום.

ב־12 נפסקת העבודה. כעבור חצי שעה נערכת ארוחת הצהריים. באחת וחצי נערך שוב מסדר עבודה. כי העבודה אינה חסרה לעולם. טוני שממה הגדול, התפלא לא פעם מאיסוא ממציאים כל כך הרבה עבודה. אך מה שה.גיז אותו במיוחד היתה העובדה שתמיד היה עליו לנקות את המסדרון. פעם תפס טוני את הבוסן ואמר לו: „תראה, אני לא נוגע באף אחד לרעה. אבל אני מגיב באופן פרימיטיבי ואנחנו עוד נשתחרר וניפגש." גילוי הלב פעל; טוני שממה הועבר לעבודה אחרת.